Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief
Afdoening toezegging

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	18 juni 2024
Portefeuille(s)	ICT en Digitale Stad
Portefeuillehouder(s):	Alexander Scholtes
Behandeld door	Digitale Strategie en Informatie (bestuurszaken.dii@amsterdam.nl)
Onderwerp	Afdoening toezegging TA2021-001092 uit de commissievergadering KDD van 22 september 2021

Geachte leden van de gemeenteraad,

In de vergadering van de raadscommissie Kunst, Diversiteit en Democratisering van 22 september 2021 heeft de toenmalige wethouder ICT en Digitale Stad bij de vaststelling van de Verordening Meldplicht Sensoren toegezegd om een evaluatie uit te voeren van het sensorenregister. Hierbij had de raadscommissie aangegeven dat er bij de evaluatie specifiek moet worden ingegaan op:

- de kwaliteit van de gegevens in het sensorenregister
- de voor- en nadelen van een vergunningenplicht voor sensoren in de openbare ruimte

In deze raadsinformatiebrief informeer ik u over de evaluatie van het sensorenregister die is uitgevoerd en zal ik ingaan op de specifieke aandachtspunten die u hierbij heeft meegegeven.

Dataverzameling in de openbare ruimte

Om vertrouwen in digitalisering te hebben en te behouden, moeten we als gemeente zorgvuldig omgaan met data en technologie én daar aanspreekbaar op zijn. Als gemeente moeten en willen wij zelf het goede voorbeeld geven hoe op z'n Amsterdams te digitaliseren. Dit vraagt de komende jaren extra inzet en aandacht om de basis op orde te hebben. Ook als het gaat om projecten en pilots waar data wordt verzameld in de openbare ruimte.

Sensorenregister

Sinds 1 december 2021 geldt voor partijen die met een professioneel doel data in de openbare ruimte van gemeente Amsterdam inwinnen met vaste of mobiele sensoren een meldingsplicht. De meldingsplicht geldt niet voor sensoren van particulieren en sensoren die door het bevoegd gezag zijn geplaatst voor de handhaving van openbare orde en de opsporing van strafbare feiten. Dit betekent dat onder andere slimme deurbellen en politiecamera's niet hoeven te worden gemeld en dus niet in het register komen. De gegevens over de sensoren worden opgenomen in een openbaar sensorenregister.

Het sensorenregister heeft als doel gebruikers van de openbare ruimte in staat te stellen na te gaan welke data in de openbare ruimte worden ingewonnen. Zij kunnen met behulp van de gegevens uit het register contact opnemen met de partij die deze data inwint. Burgers kunnen zo bij de eigenaar van een sensor nagaan of, waar en welke persoonsgegevens over hen worden

verwerkt. Zo nodig kunnen zij daarover, al dan niet collectief, een klacht indienen bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Wat zijn de belangrijkste bevindingen uit de evaluatie

In het eerste kwartaal van 2024 is het sensorenregister geëvalueerd in de vorm van een zelfevaluatie. De conclusies hiervan zijn besproken met de Commissie Persoonsgegevens Amsterdam (CPA). De reactie van de CPA is verderop in deze brief weergegeven.

In opzet kunnen burgers via het register achterhalen welke sensoren er zijn op straat, van wie ze zijn, waarvoor ze zijn en welke gegevens ze registreren. De belangrijkste conclusie uit de evaluatie is dat de praktijk weerbarstiger is:

- Uit de bezoekersaantallen van het sensorenregister blijkt dat het register door burgers beperkt wordt gebruikt.
- Het sensorenregister bevat niet alle sensoren die zich in de openbare ruimte van de gemeente Amsterdam bevinden en die vallen onder de meldingsplicht. Het beperkte aantal niet-gemeentelijke sensoren kan vermoedelijk verklaard worden door onbekendheid van de meldingsplicht onder de eigenaren van sensoren.
- In verband met beperkte handhavingscapaciteit is er geen bestuursdwang toegepast, waarbij de gemeente de sensor op kosten van de eigenaar verwijdert als deze in overtreding is van de verordening.

Specifiek: hoe staat het met de kwaliteit van de gegevens in het sensorenregister

De kwaliteit is redelijk. Op basis van de informatie in het register is het goed mogelijk om de locatie, het doel en de eigenaar van geregistreerde sensoren te bepalen. Het probleem is dat niet alle sensoren in het register staan. Als er sprake is van verzameling van persoonsgegevens zijn vaak, maar niet in alle gevallen, de bijbehorende privacyverklaringen in te zien.

Verbetermaatregelen

We willen van het sensorenregister een effectief middel maken om de transparantie en controleerbaarheid van en bewustwording over dataverzameling in de openbare ruimte te versterken.
In de evaluatie is aangegeven dat er (bovenop de reeds genomen maatregelen) nog aanvullende maatregelen nodig zijn.
Op korte termijn, dat wil zeggen in 2024 gaat het om de volgende maatregelen:

- We zorgen ervoor dat de sensoren die de gemeente zelf gebruikt en die onder de definitie van de meldplicht vallen zijn gepubliceerd via in het sensorenregister.
- We zorgen dat de kwaliteit van de gegevens verhoogd wordt door het verbeteren van de processen.
- We doen mee aan pilots van het Responsible Sensing Lab die erop gericht zijn te komen tot een gestandaardiseerde communicatierichtlijn voor overheidssensoren.

Op middellange termijn, vanaf 2025:

- We zorgen ervoor dat de meldingsplicht bekend is onder sensoreigenaren, door het meldingsformulier en de informatie over de meldplicht eenvoudiger bereikbaar te maken. Daarnaast onderzoeken we hoe we de eigenaren van niet-gemeentelijke sensoren nog beter kunnen bereiken. Ook gaan we het gesprek aan met partijen die veel sensoren

beheren en met brancheverenigingen en gebiedsmanagers om eigenaren te bewegen om hun sensoren bij de gemeente te melden.
- We zorgen ervoor dat burgers het register weten te vinden, door in te zetten op bewustwording over monitoring in de openbare ruimte. Ook onderzoeken we hoe we het register gebruikersvriendelijker en toegankelijker kunnen maken.

Tot slot kijken we samen met het Responsible Sensing Lab[1], het rijk en de VNG hoe we kunnen werken aan instrumenten om dataverzameling in de openbare ruimte transparanter en controleerbaarder te maken en de bewustwording kunnen vergroten.

Vergunningenstelsel

Bij de vaststelling van de Verordening meldingsplicht sensoren in 2021 heeft het college zijn bedenkingen uitgesproken over een vergunningenplicht voor sensoren. Het college is nog steeds die mening toegedaan. Een vergunningenstelsel is juridisch niet goed te onderbouwen. Er zijn geen dwingende redenen van algemeen belang om het plaatsen van een sensor in de openbare ruimte te verbieden. Ook zijn er geen weigeringsgronden te vinden in het beschermen van persoonsgegevens, omdat dit geregeld wordt in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Juridisch mag een gemeentelijke vergunningenplicht voor sensoren niet hetzelfde reguleren als dat wat al in hogere wetgeving geregeld is. Andere weigeringsgronden liggen ook niet voor de hand.
Het college is bovendien van oordeel dat een vergunningenstelsel niet proportioneel is. Een stelsel van vergunningen zal leiden tot een aanzienlijke lastendruk voor eigenaren van sensoren. Bij de gemeente zal het leiden tot hogere kosten, onder andere door het invoeren van een nieuw proces en systeem voor de afhandeling van vergunningaanvragen en procedures voor bezwaar en beroep zal ook leiden tot hogere kosten.

Reactie van de CPA

De evaluatie is besproken in de CPA-vergadering van 23 mei 2024. Samengevat geeft de CPA aan dat het verstandig is om de prioriteit te leggen bij het sensorenregister als middel voor de gemeente om inzicht geven in de gemeentelijke sensoren. Dit leidt tot meer grip en een vollediger beeld. De gemeente is hiermee transparanter over de sensoren die zij gebruikt. De CPA geeft ook aan dat naast doelen als transparantie en aanspreekbaarheid het sensorenregister ook kan worden beschouwd als middel om de bewustwording bij burgers te bevorderen over dataverzameling in de openbare ruimte.

De opmerkingen van de CPA zijn verwerkt in het evaluatierapport.

Tot slot

Het college beschouwt het sensorenregister als een belangrijk middel om als gemeente transparant en aanspreekbaar te zijn over de data die de gemeente zelf in de openbare ruimte

[1] Het Responsible Sensing Lab is een samenwerking tussen de gemeente Amsterdam en AMS Institute. Het onderzoekt, ontwikkelt en integreert slimme technologieën om stedelijke uitdagingen op te lossen. Tegelijkertijd onderzoeken ze hoe publieke en democratische maatschappelijke waarden te integreren in het ontwerp van innovaties.

verzamelt. Het is ook een goed instrument om op een verantwoorde wijze technologie en data in te kunnen zetten. Het helpt ons om grip te houden op de data die we als gemeente in de openbare ruimte verzamelen en de technologie die we daarbij gebruiken. In combinatie met de meldingsplicht biedt het college via het sensorenregister een platform waarmee ook niet-gemeentelijke partijen transparant en aanspreekbaar zijn over de data die zij verzamelen in de openbare ruimte. Burgers kunnen met het register achterhalen wie gegevens in de openbare ruimte verzamelen en met welk doel en de betreffende eigenaren hierop aanspreken. Het sensorenregister draagt samen met verwijzingen in de fysieke leefwereld bij aan bewustwording van burgers over dataverzameling in de openbare ruimte.

De conclusie is dan ook dat we doorgaan met de meldingsplicht en het sensorenregister. We zoeken daarbij de samenwerking met de rijksoverheid, VNG en het Responsible Sensing Lab. Voor de effectiviteit van het sensorenregister zijn wel verbeteringen nodig. Op korte termijn gaat het om het op orde brengen van onze eigen sensoren en processen. We gaan aan de slag met het inventariseren en publiceren van de gemeentelijke sensoren en het verbeteren van de processen rond het register. Dit verwachten we in het vierde kwartaal van dit jaar af te ronden.
Op middellange termijn vergroten we de bewustwording onder burgers en eigenaren van sensoren. We zorgen ervoor dat de meldingsplicht bekend is onder sensoreigenaren, dat burgers het register weten te vinden en stimuleren eigenaren om hun sensoren bij de gemeente te melden. In de loop van 2025 verwachten we de eerste resultaten van deze inspanningen.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Alexander Scholtes
Wethouder ICT en Digitale Stad

Bijlagen
1. Evaluatie sensorenregister